

**Kalaallit Nunaanni meeqqat inuusuttullu atugar-
liortut pillugit nukittunerusumik iliuuseqarnis-
samut kalaallit danskillu ataatsimoorussamik
suleqatigiinnerat pillugu nalunaarutaagallartoq**

December 2019

Kalaallit Nunaanni meeqqat inuusuttullu atugarliortut pillugit nukittunerusumik iliuuseqarnissamut kalaallit danskillu ataatsimoorussamik suleqatigiinnerat pillugu nalunaarutaagallartoq Nalunaarutaagallartoq

Meeraq sumiginnarneqarpat meeqqap eqqortumik ikiorserneqarnissaanut inuiaqatigiit akisussaaffeqarput. Meeraanermi sumiginnagaaneq inuunermi kinngusinnerusukkut ajortumik sunniteqarsinnaasarpoq. Assersuutigalugu ilinniagaqarnerup ingerlanneqarsinnaanera ajornarnerulersarpoq. Peqatigisaanik nammineq meerarisanut pitsaasumik toqqissisimasumillu ineriartortitsinissamut tunngavissat inersimasunngornermi ajornerulersarput. Tamanna sumiginnaanermut nalinginaasumik atuuttarpoq, kisiannili kinguaassiuutitigut atorerluinermut atatillugu immaqa sualunnerusumik atuuttarpoq.

2018-imi Kalaallit Nunaanni innuttaasut pillugit misissuinermi paasinarsivoq, meeqqat inuusuttullu ikinnerusut ukiut siuliinut sanilliullugu kinguaassiuutitigut atorerlunneqarnermik nalaataqarsimasut. Taamaakkaluartorli inuit 1995-imi kingusinnerusukkulluunniit inunngorsimasut suli 20 %-ii meeraanermi kinguaassiuutitigut atorerlunneqarsimapput. Naallu ineriartorneq iluarinartumik ingerlagaluartoq aqqutissaq suli takeqaaq.

Naalackersuisut kinguaassiuutitigut atorerluineq akiorniarlugu periusissiaminni (*Killiliisami*) 2022-mi inunngortut atorerlugaannginnissaannik anguniagaqarput. Taama angusaqarusussuseqarneq annertoqaaq, tamannalu Naalackersuisunit, kommuninit tallimaasunit imaluunniit inuiaqatigiinnit nukittuujuunit

taamaallaat anguneqarsinnaanngilaq. 2022-imi inunngortut atornerlunneqartassanngippata nukiit tamarmik taamatut siunnerfeqarnissaat pisariaqarpoq.

Naalackersuisut aamma danskit naalackersuisuisa suleqatigiinnerisigut kalaallit danskillu ataatsimoorussamik suleqatigiinnerat kalaallinit aallarnerneqartoq maannalu nukittorsarneqartussa q taamaammat pitsaasutut isiginiagassaavaoq.

Boksi 1

Suleqatigiinnermut killiliussat

Ulloq 10. oktober 2019 Isumaginninnermut Inatsisinillu Atuuutsitsinnermut Naalackersuisoq Martha Abelsen, kiisalu social- aamma indenrigsminister Astrid Krag suleriaasissamik atsioqatigiipput, taamaaliornikkullu Kalaallit Nunaanni meeqqat inuusuttullu atugarliortut pillugit nukittunerusumik iliuseqarnissamut kalaallit danskillu ataatsimoorussamik suleqatigiinnerat aallartinneqarpoq.

Kalaallit danskillu akornanni atorfillit suleqatigiittussat pilersinneqarput, taakkulu 2020-imi ukiup affaanmi siullermi Naalackersuisunut aamma danskit naalersuisuisuinut pineqartoq pillugu nukittorsaanissamut inassutinik aaqqiissutissatullu siunnersuutini tunniussissapput.

Suliap killiffia

Kalaallit Nunaanni meeqqat inuusuttullu atugarliortut pillugit nukittunerusumik iliuseqarnissamut kalaallit danskillu ataatsimoorussamik suleqatigiinnerat ataatsimoorussamik aqutsisoqatigiinnit aqunneqartoq ataatsimoorussamik allatseqarfimmit kiffartuunneqarpoq. Aqutsisoqatigiit aamma allatseqarfik Kalaallit Nunaanni aamma Danmarkimi atorfilittanik qitiusumik aqutsisoqarfinneersunit inuttaqartinneqarpoq. Boksi 1 malillugu ataatsimoorussamik suleqatigiinnikkut piffissaq sivilunerusoq isigalugu Kalaallit Nunaanni meeqqanut inuusuttunullu atugarliortunut pissutsit pitsaanerulersinnissaannut aaqqiissutissatut siunnersuuteqartoqarlunilu inassuteqartoqassaaq. Sulinermi illinerit pingasut aallaavigineqassapput: Meeqqamut pissutsit pingaarutillit (illineq 1), inunnut kanngutsaatsuliortunut, sumiginnaasunut il.il. pissutsit pingaarutillit (illineq 2), kiisalu siamasissumik pitsaaliuinermik iliuitsit (illineq 3). Illinerit taakku pingasut aallaavigalugit meeqqanik inuusuttunillu atornerluinermi sumiginnaanermilu unammilligassanut aqutit tamaasa atorlugit aaqqissutaasinnaasunik ujartuinissaq siunertaavoq. Peqatigisaanik pingaruteqarpoq naalagaaffeqatigiinnerup iluani piginnaatitsissutit agguataarneri atuuttut

tunngavigalugit Naalakkersuisunit isumagineqarsinnaasunik aaqqissutissanik siunnersuuteqarlunilu inassuteqarsinnaaneq.

Tamanna imaaliallaannaq suliarineqarsinnaanngilaq. Taamaattumillu aaqqissutissat ajornaatsuinnaassanngillat. Unammiligassat ullormiit ullormut peerneqarsinnaanaviannngillat, ajornartorsiutaasullu ataatsikkut aaqqiivigineqarsinnaanaviaratik. Pingaartutullu nassueritigissariaqarpoq ineriartornerup allannortinnginnerani suliassaq pisariusorujussuussammat. Taamaammat aamma iliuutsit suut pingarnerpaatissanerlugit tulleriiaarisoqartariaqarpoq. Kalaallit Nunaanni meeqqanut allanguutaasinnaanerpaa aallarniutigissavagut.

Tunngavissat pitsaasut pilersinneqareersut pingaaruteqarnerpaat nassaarinissaannut suussusersinissaannullu Kalaallit Nunaanni kommunit, suleqatigiiffiit naalakkersuinikkut ingerlatsisuunngitsut (NGO-t) soqutisallillu allat Kalaallit Nunaanniittut Danmarkimiittullu ataavartumik qanimut akuutinneqassapput.

Soqutigisalinnit tamakkunaniit ilanngunneqartut aallaavigalugit illernernut taakkununnga pingasunut killiliussat pitarlugit tunngaviit arfineq marlut suussusersineqarput, *takuuk boksi 2*. Killiliussat pitarlugit tunngaviit taakku inassutigineqartussanut pingaarnertut ataqatigiissitsisuussaapput.

Boksi 2

Killiliussat pitarlugit tunngaviit

Inassutissani aamma aaqqissutissatut siunnersuutini siunniunneqassapput:

- meeqqap pisariaqartitaasa salliutinnissaat, meeqqallu periarfissaasa toqqaannartumik akuutinnissaannut isumannaarinissaq,
- najukkami meeqqap pisariaqartitai ataqqillugit kanngutsaatsuliortup iliuseqarfiginissaa,
- malunnaatit pillugit katsorsaanermit pitsaaliuinerup ingerlanneqalernissaa,
- najukkami tunngaveqarnerup peqataanerullu isumannaarnissaa,
- piginnaasanik piginnaaneqarfinmillu annertusaanerup siunnerfilimmik suliarinissaa,
- ataatsimut isiginneriaatsip, suleqatigiinnerup, suleqammik peqateqarnerup ilisimasanillu paarlaasseqatigiittarnerup siuarsarinissaa, aamma
- piujuartitsinerup isumannaarnissaa, taamaalillutik Namminersorlutik Oqartussat piffissaq ungasinnerusoq tunaartarlugu namminerisamik iliuseqarsinnaassammata.

Aningaasalersuineq

Pinartoqarnerani iliuutsinut aningaasalersuineq: Meeqqanut inuusuttunullu atugarliortunut iliuseqarnerup annertusarnissaanut pinartoqarnerani

Kalaallit Nunaannut ikiorsinissamut danskit naalakkersuisui Folketingimi Finansudvalgimit akuerineqartumik september 2019-imi 5,3 mio. kr.-inik tapiissutitut aningaasaliissuteqarput.

Inassutigisassanut iliuusissanullu aningaasalersuineq: Danskit naalakkersuisuisa, Venstrep, Dansk Folkepartip, Radikale Venstrep, Socialistisk Folkepartip, Enhedslistenip, Det Konservative Folkepartip, Alternativetip aamma Liberal Alliancep akornanni novembari 2019-imit isumaqatigiissuteqarnikkut suliamik tapersersuinissamut katillugit 80 mio. kr. killiliullugit piffissami 2020-2023-imi inunnik isumaginnittoqarfimmi, peqqinnissaqarfimmi aamma suliffissaqartitsinermi iliuusissanut sillimmatinit aningaasaliissuteqartoqarpoq.

Taakkununnga ilaassapput kalaallit namminneq aningaasalersuinissamut tapiissutissaat.

Piffissaq sivikinnerusoq eqqarsaatigalugu iliuusissat

Kalaallit danskillu suleqatigiinnerat kisiartaalluni suliaannqilaq. Kalaallit Nunaanni meeqqat inuusuttullu atugarliortut pillugit pissutsit pitsanngornissaannut suliaqarnerujussuaq ingerlanneqareerpoq.

2019-imi novembarimi Naalakkersuisut *Angajoqqaat meeqqanik sumiginnaasarnerat akiorniarlugu nuna tamakkerlugu iliuusissanut pilersaarut 2020-2030* tamanut saqqummiuppaat. Iliuusissanut pilersaarummi meeqqanut navianartorsiortunut taakkulu ilaqutaannut ajunngitsumik allannguisinnaaneq pillugu suliniutissatut siunnersuutit arlallit saqqummiunneqarput.

Januaari 2020-mi ilaqutariinnermut politikki nutaaq aamma innuttaasut peqqissuunissaat pillugu suliniut (*Inuuneritta III*) tamanut saqqummiunneqarput, taakkunatigullu Kalaallit Nunaanni meeqqat ilaqutariillu ineriartornerinut tunngasunik aamma tikkuussisoqarpoq. *Ilaqutariit pillugit politikkimi* meeqqanut ilaqutariinnullu tunngasutigut piffissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu anguniagaqarusussuseqarlunilu siunertat saqqummiunneqarput. Suliaqarfiit oqartussaaffeqarfiillu akimorlugit ataatsimoorussamik siunnerfeqartoqassaaq, taamaalilluni suna sulissutiginiarneqarnersoq tamanit ilisimaneqassammat. *Inuuneritta III*-mi meeqqat pitsaasumik inuuneqarnissaat pillugu suleqatigiinnissamut pitsaanerusunik sinaakkusiinissaq pingaarnertut siunertaavoq, tassuunakkummi meeqqat inuunerup aallartinnerani pitsaasumik

peqqinnartumillu isumannaarunneqassapput meeraanerullu nalaani toqqissimanartumik peqqinnartumillu atugaqarnissaat isumannaarneqassaaq.

2017-imut aningaasaliissutit tunngavigalugit *Kalaallit Nunaanni meeqqanik inuusuttunillu isumaginninnikkut aarlerinartorsiortunik sullissinermi Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussanik tapersersuineq* aallarnerneqarpoq. Suliniummi Naalakkersuisut aamma Danmarkimi Isumaginninnermut Aqutsisoqarfik qanimut suleqatigiipput. Suleqatigiinneq aallaavigalugu suliat arlallit Kalaallit Nunaanni sulianik ingerlatsisarnikkut, ilaqutariinnik sullissivinnut aamma ulloq unnuarlu paaqqinniffinnut tunngasut iluaquserniarneqarput. Suliniut suli ingerlavoq 2020-milu taamaatissalluni.

Suliniutit tamakku saniatigut suliniutit attuumassutillit arlaallit ingerlanneqarput, assersuutigalugu inassuteqaatit, nalunaarusiat aamma pineqartoq pillugu periusissiat, assersuutigalugu Tasiilami Kalaallit Nunaanni politiit kinguaassiuutitigut pinerlussimanernik paasiniaanerat aamma Naalakkersuisut kinguaassiuutitigut atornerluineq akiorniarlugu periusissiaat (*Killiliisa*).

Piffissaq sivikinnerusoq eqqarsaatigalugu iliuseqarnissaq aamma pingaaruteqarpoq. Suleqatigiinnerit atuutereersut aallaavigalugit illinernut pingasunut taaneqartunut pingaarutilinnik arlalinnik iliuitsinik aallarniisoqarpoq, *takuuk boksi 3*. Suliniutilli kisimiissinnaanngillat. Tunngavigineqassapput najukkami timitaliinissamullu aallaavissat, taamaalillutimmi akisussaaffeqarfiit akimorlugit sullissinerup ataqatigiinnerat meeqqat inuusuttullu misigisinnaassammassuk.

Boksi 3

Piffissaq sivikinnerusoq eqqarsaatigalugu suliaasat

Suliaasat aallartinneqareersut aalajangerneqareersullu ukuupput:

Meeqqamut pissutsit pingaarutillit (illineq 1)

- Kommuneqarfik Sermersuumi isumaginninnermut siunnersortit il.il. – misiliutaasumik suliniut
- Meeqqanik atornerluineq pillugu sulianik paasinnaanermi nukittunerusumik tunngavissiorinissaq
- Meeqqanik video atorlugu killisiuinermi pitsaanerusumik atugassaqartitsinissaq
- Suliat pitsaanerusumik ingerlannissaannut sulinasuartitat

Inunnut kanngutsaatsuliortunut, sumiginnaasunut il.il. pissutsit pingaarutillit (illineq 2)

- Meeqqanut inuusuttunullu meeqqanik allanik kanngutsaatsuliortunut ikiorsiineq
- Pineqaatissinneqarnerup nalaani tarnikkut ilisimasalimmik oqaloqateqartarnissamut periarfissaqarnissaq

Siamasissumik pitsaaliuinermik iliuutsit (illineq 3)

- Kujataani Qaanaamilu kinguaassiuutitigut atornerluineq pillugu paasiniaaneq
- Pinerluffigineqartunut pitsaanerusumik ilitsersuisarnissaq
- Ilaqutariit paaqqutarinnittartut pillugit misissueqqissaarneq

Piffissaq sivikinnerusoq eqqarsaatigalugu iliuutsit aallartinnikuusat ataani takuneqarsinnaapput. Kommuninit, politiinit aamma Pitsaaliuinnermut Isumaginninnermullu tunngasutigut Aqutsisoqarfimmit peqataaffigineqartumik atortussanngortitsisartunik 2020-p aallartinnerani Naalakkersuisut pilersitsinissartik naatsorsuutigaat. Suliniutit attuumassutillit iluatsittumik atortussanngortinneqarnissaannut taamaalillutillu ataqatigiissutut misigisimatitsinerup isumannaarnissaanut atortussanngortitsisartut isumaginneqataassapput. Tamatuma saniatigut meeqqat ilaqutariillu tamarmik kinguaassiuutitigut atornerluinermik sunnerneqarsimasut imaluunniit misigisaqarsimasut suliamik ilisimasaqarluarluni aaqquissuussinermik misigitinnissaannut atortussanngortitsisartut isumaginneqataassapput. Taamaalillutik atortussanngortitsisartut *Atuagaq najoqqutassaq meeqqat kinguaassiuutitigut atornerlunneqarsimasut pillugit sulianik ilisimasalinnortoq* novembari 2019-imi saqqummersoq aamma sulinerminni isummersorfigisariaqassavaat. Kinguaassiuutitigut atornerluineq pillugu sulinerminni atortussanik tigussaasunik ilitsersuut imaqarpoq.

Meeqqamut pissutsit pingaarutillit (illineq 1)

Illineq 1 atorlugu meeqqanik inuusuttunillu kinguaassiuutitigut atonerluineq sumiginnaanerlu akiorniarlugit qanoq iliuuseqartoqarsinnaanersoq takuneqarsinnaavoq. Pisariaqartorli tassaavoq maanna meeqqat inuusuttullu ikiorneqarnissamik tapersorsorneqarnissamillu pisariaqartitsisinnaaneranni iliuuseqarnissaq. Soorlu siumut isigisumik tapersersuinissamut pitsaanerusementik tunngavissaqarnissap isumannaarneqarnissaa pisariaqartoq.

Kommuneqarfik Sermersuumi isumaginninnermut siunnersortit il.il. – misiliutaasumik suliniut

Kommuneqarfik Sermersuumi (Tasiilap immikkut isiginiarnerani) meeqqat pillugit suliassat suliarineqanngitsut ikilisarniarlugit suliartigut ilisimasalinnik pinartoqarnerani suleqatigiissitanik pilersitsisoqarpoq. Naalakkersuisut vikarinik sullissivimmik isumaqatigiissuteqarput, taannalu suliartigut ilisimasalinnik periarfissiisaaq.

Meeqqat pillugit suliassat suliarineqanngitsut suliarinissaat suliartigut ilisimasallit isumannaassaavaat. Tamanna siullermik isumaginninnermut suliartigut misissuinerit il.il. suliarinerisigut pissaaq. Tullinnguullugu suliartigut ilisimasallit meeqqanut pisariaqartitsisunut katsorsaaqataassapput. Isumaginninnermut siunnersortinik Tasiilami najugaqartunut aalajangersimasumillu suliffeqartunut tikisitat peqatigalugit ilitsersuineramik isumaginninnermut siunnersortit aamma suliaqassapput.

2019-imi piffissami oktobarimiit decembarimut isumaginninnermut siunnersortit arfineq pingasut Kalaallit Nunaanniissimapput, 2020-milu januaarip aallartinnerani psykologi aamma ilaqutariinnik katsorsaasartuq Nuummukassapput Tasiilamullu ingerlaqqillutik. Psykologi aamma ilaqutariinnik katsorsaasartuq qaammatini sisamani Kalaallit Nunaanni sulissapput. Isumaginninnermut siunnersortinit arfineq pingasuusunit sisamat Nuummi aallartippat, sisamallu Tasiilami aallartillutik. Novembarip aallartinnerani isumaginninnermut siunnersortit marlut aamma Nuummit Tasiilaliarput, Tasiilamimi sulisinik amerlanerusunik pisariaqartitsisoqarmat.

Kommuneqarfik Sermersooq misiligummik suliniutip ineriartornera pillugu ataatsimut isigalugu isumalluarpoq. Piffissami 07.10.2019-13.12.2019-mut isumaginninnikkut misissuinerit 35-it naammassineqarsimapput. Suliart 53-it kukkunersiorneqartussaapput, suliallu 89-it nutserneqartussaapput tusarniutigineqarlutilluunniit. Suliart aqqanillit illuatungerisamat tusarniaanermut akissutit nutserneqarnissaat amigaataavoq, tamatumalu

kingorna naammassineqassallutik.¹ Peqatigisaanik isumaginninnermut suliatigut misissuinerit tunngavigalugit katsorsarneqarnissamut ersarissumik pisariaqartitsinerit pilersarput, taamaattumillu ilaqutariinnut katsorsaasartooq aamma psykologi Tasiilaliartinneqassapput.

Pinartoqartillugu iliuseqarnermittaaq malugineqarpoq ingerlatsinerup kinguaattoornissaa aarleqqutaasinnaasoq, isumaginninnermummi suliatigut misissuinerit kalaallisut nutserneqartarnerat killiliisuusarmat.

Suliat pitsaanagerusumik ingerlannissaannut suleqatigiissitat (Task Force)

Suleqatigiissitat nutaat pilersinnissaannut Naalakkersuisut 2019-imi aningaasaliipput. Pineqartut pillugit kommunini pinartoqarnerani pisariaqartitsisunut najukkami sulianik ingerlatsinnermut tapersersuisoqarnissaa siunertaavoq. Kommunimi pisortat suleqataasullu Suleqatigiissitat suleqatigineqassapput.

Isumaginninnermut suliat pillugit Suleqatigiissitat sulinerannut kommunimi suleqataasut tigussaasumik peqataatinneqarnissaat siunertaavoq. Kinguaassiuutitigut atonerluinermik suliani pisoqarnera tamakkerlugu kommunimi sulisuusut innuttaasullu Sulinasuartitanit ikiorserneqartassapput, tamatumani pineqarput unnerluutiginninnermut tunngasutigut, politiit killisiuinerinut atatillugu, meeqqanik angajoqqaanillu oqaloqateqarnermut atatillugu aamma malitseqartitsinnermut tunngasutigut. Suleqatigiissitat aamma isumagissavaat meeqqap qitiutinneqarnissaa illersorneqarnissaalu.

Suleqatigiissitani inuit sisamat aalajangersimasumik suleqataassapput. 2019-imi decembarip aallaqqaataa aallarnerfigalugu isumaginninnermut siunnersortit ataaseq aallartippoq, 2020-milu januarip aallaqqaataa aallarnerfigalugu suli ataaseq aallartissaaq. Atorfiit sinneruttut marlut suli inuttalerniarneqarput.

Danmarkimi Socialstyrelsen ikiorsiullugu 2020-p aallartinnerani Suleqatigiissitat suleriaasiat allaaserineqarumaarpoq.

Meeqqanik atonerluineq pillugu sulianik paasiniaanermi nukittunerusumik tunngavissiormissaq

Meeqqat inuusuttullu eqqunngitsuliorfigineqaranni sulianik ingerlatsinnermut piffissaq atugarineqartartoq Kalaallit Nunaanni Politiit periusissiaani 2019-2022-imi pingaartilluinnarneqarpoq. 2019-ip aallartinneranili meeqqanik kinguaassiuutitigut atonerluinermut suliat pillugit aqutsisoqarnerup

¹ Vikariniit 8-nit assigisaanillu kommunimi isumaginninnermut siunnersortit aalajangersimasumik atorfilinnit sulisuinit suliniutaannut kisitsisit tamarmik atuupput.

annertunerujartortumik isiginiarneqalernerani politiit ingerlatsisoqarfiani video atorlugu killisiuinermi ataqatigiissarinnermut misissuinnermullu politikommissærimek taamaalilluni atorfinitsitsisoqarpoq.

Taamatut isiginiagaqarnermi eqqunngitsuliorfigitittunut 15-it ataallugit ukiulinnik unnerluutiginninnermiit siullermeertumik video atorlugu killisiuinissamut suliamik ingerlatsinnermut piffissaq atorneqartartoq 2018-imi qaammatinut siullernut tallimanut sanilliullugu malunnaatilimmik sivikillisinneqarsimavoq (2018-imi qaammatinit siullernit tallimanit naatsorsorneqarsimasut). 2018-imi qaammatini siullerni tallimani sulianik ingerlatsinnermut piffissaq atugaasartoq pillugu Kalaallit Nunaanni Politiit killiliillutik misissueqqissaarnermik suliaqarput. Tassani sulianik ingerlatsinnermut piffissaq atugaasartoq ullunik 106,7-nik sivisussuseqarpoq. 2019 aallarnerfigalugu piffissap suliamik ingerlatsiffiup nalunaarsorneqartalernissaa Kalaallit Nunaanni Politiit aalajangiusimalerpaat, tassungalu atatillugu ilisimatitsissutigineqarsinnaavoq, 2019-imi novembarip naggataata tungaanut agguaqatigiissillugu suliamik ingerlatsinnermut piffissaq atorneqartoq ullunik 64,5-nik sivisussuseqarsimammat.

Piginnaasat annertusarnissaannut aamma sulianik ingerlatsinnermut piffissaq atugaasartoq annikillisinniarlugu Kalaallit Nunaanni Politiit video atorlugu killisiuisartunut suliamillu ingerlatsisunut ilinniartitsinerit annertusarsimavaat. 2019-p naalernerani Kalaallit Nunaanni Politiit video atorlugu 15-inik killisiuisartoqarpoq. Peqatigisaanik politiassistentit 24-t ilinniartitaaneq "meeqqanik atornerluineq" naammassisimavaat. 2020-mi video atorlugu killisiuisartunik suli marlunnik ilinniartitsinissaq pilersaarutaavoq. Pineqartoq pillugu Kalaallit Nunaanni Politiit aamma ilisimasanik paarlaasseqatigiittarneq suliaqarnissamullu uppernarsaammik allagartaqarnissaq annertunerusumik isiginiarsimavaat, taamaammallu 2019-imi majimi Kalaallit Nunaanni Politiini attaveqarfiusartunik pilersitsisoqarpoq, taamaaliornikkullu Kalaallit Nunaanni politiit suliaqarfiini tamani video atorlugu killisiuisartut suliamillu ingerlatsisut misilittakkaminnik pitsaanerpaamillu iliuuserisartakkaminnik paarlaasseqatigiittarsinnaapput. Kalaallit Nunaanni Politiit isumaat malillugit taamatut iliuuseqarneq piffissap sulianik ingerlatsiffiup sivikillineranut ilapittuutaasimavoq.

Kiisalu Kalaallit Nunaanni politiit oqarasuaammik siunnersuisarfimmik pilersitsipput, tassanilu meeqqanik kinguaassiuutigut atornerluinermik pisaqarnermi oqartussaasut aamma suliamik ilisimannillutik ingerlataqartut siunnersorneqarlutillu ilitsersorneqarsinnaapput. 2019-imi oktobarimili

oqarasuaat siunnersuisarfiusoq saaffiginnittunut ammanikuuvoq, ullormullu politiit arlaleriarlutik tassunga sianerfigineqartarput.

Video atorlugu killisiuinermi pitsaannerusunik atugassaqartitsisariaqarneq

Kalaallit Nunaanni Politiit 2019-p aallartinnerani Naalagaaffimmi Politiinit (Rigspolitiet) videomut atortorissaarutunik angallattakkanik video atorlugu meeqqanik killisiuinermut atugassanik pissarsinikuupput. Peqatigisaanik atortorissaarutit pisariaqartillugu teknikikkut passunneqartarnissaannut Rigspolitiet Koncern IT-mik isumaqatigiissuteqartoqarpoq. Kalaallit Nunaanni Politiit isumaat malillugu tamanna suliamik ingerlatsinermut piffissap sivikinnerusup atorneqartarneranik kinguneqarpoq.

Meeqqanik video atorlugu killisiuinermut pitsaannerusunik atugassaqartinneqarnissaq isumannaarniarlugu 2019-imi upernaakkut Kalaallit Nunaanni Politiit ininik video atorlugu killisiuinermut atorneqartartunik misissuisimapput. Tamanna tunngavigalugu ininik naleqqussaannermut tunngavissiortoqarpoq, ilanngullugulu maanna init atorneqartartut pillugit naleqqussaansamik pisariaqartitsinermi nalilersuineq tulleriaarinerlu, kiisalu ininik nutaanik pilersitsinissamut tunngasut isumagineqarput. Peqatigisaanik kuffertinik 17-inik meeqqanut pinngussanik soorlu bamsenik titartagassanillu imalinnik video atorlugu killisiuinissamut nassarneqarsinnaasunik aamma pisisoqarpoq. Kuffertit taakku atorneqalereernikuupput, kiisalu Kalaallit Nunaanni Politiit isumaqarput, killisiuinerup nalaani meeqqap toqqissisimanissaanut kuffertit taakku sunniteqarnikuusut.

Ininik naleqqussaalluni suleriaqqinnissamut aamma akisussaaffinnik agguataarinermut aningaasalersuinernullu tunngasunik oqaloqateqarnissamut Kalaallit Nunaanni Politiit Pitsaaliuinermut aamma Isumaginninnermut Aqutsisoqarfimmik, kommuninik, Naalagaaffimmi Politiinik aamma Justitsministeriamik attaveqarput. Tamatumunnga atatillugu video atorlugu killisiuinermi ilaqutariinnut sullissiviit atuuttut annertunerusumik atorneqarsinnaanerannut periarfissanik politiit misissuipput.

Sumiiffinni tamani inissaqartitsinissamik neqeroortitsinissamut atortunik piareersaanissamut 2019-imi decembarimi aamma 2020-mi januarini Naalagaaffimmi Politiit ikiorsiissapput. Kommunit aamma Pitsaaliuinermut aamma Isumaginninnermut Aqutsisoqarfik oqaloqatigalugit ingerlariaqqinnermi naafferartumik ininik naleqqussaansamut tigussaasumik pilersaarutit pillugit aamma oqaloqatigineqarput.

Inunnut kanngutsaatsuliortunut, sumiginnaasunut il.il. pissutsit pingaarutillit (illineq 2)

Illineq 2-mi inuit meeqqanut inuusuttunullu kanngutsaatsuliortut, sumiginnaasut il.il. isiginiarneqarput, taamaalillutik meeqqat inuusuttullu ikinnerusut siunissami taamatut nalaataqarsinnaassammata. Taamatut innimiilliortuni ajortumik iliuuseqartarnerup qanoq kipitinneqarsinnaanera paasiniassallugu pingaaruteqarpoq. Meeqqat meeqqanik allanik atonerluisimatillugit siusissukkut iliuuseqarnikkut tamanna pisinnaavoq, ilaatigullu inunnut kinguaassiuutitigut atonerluisimasunut eqqortumik katsorsaaniissap piginnaanngorsartitsinissallu isumannaarneratigut.

Meeqqanut inuusuttunullu meeqqanik allanik kanngutsaatsuliortunut ikiorsineq

Meeqqat inuusuttullu meeqqanut inuusuttunullu allanut kanngutsaatsuliortut iliuuseqarfigineqartarnerannik pitsanngorsaaniarnermi Kalaallit Nunaanni ilaqutaariinnut sullissivinni suleqataasut 20-t kiisalu politiinit sinniisut marlut 2019-imi decembarimi ulluni sisamani pikkorissaanermi peqataapput. Pikkorissaaneq Danmarkimi JanusCentret-imi ingerlanneqarpoq. Kalaallit Nunaanni suliamik ingerlatsisut piginnaasaasa piginnaaneqarfiisalu annertusarnissaat pikkorissaanermi ingerlanneqassaaq, ilaatigut meeqqanik meeqqanut allanut kanngutsaatsuliortunik sullissinerup qanoq naleqqunnerpaamik ingerlanneqarsinnaanera pillugu ilisimasaqalersinnerisigut.

Pineqaatissinneqarnerup nalaani tarnikkut ilisimasalimmik (psykologimik) oqaloqateqartarnissamut periarfissaqarnissaq

2020-mi kvartalip siulliup ingerlanerani kanngutsaatsuliorsimasut Nuummi inissiisarfiup immikkoortuani ammasumiititat oqaloqateqarnissamik neqeroorfigineqarnissaannik tigussaasumik nalileereernikkut periarfissaalissaaq. Nuummi inissiisarfiup ammarneqarneranut atatillugu aamma Eqqartuussiveqarneq pillugu Ataatsimiititaliarsuup inassuteqareerneratigut psykologit marlut aamma psykiateri ataaseq piffissap ilaani sulisartussatut atorfinitsinneqarput, ilaatigullu taakkunanit pineqaatissinneqarsimasut oqaloqatigiinnissamik neqeroorfigineqartassapput. Oqaloqatigiinnerit taakku pingaarnertut siunertaraat allannguissamut kajumissaarinissaq, piffissarlu ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu nutaamik pinerluuteqarnissamut aarleqquteqarnerup annikillissinneqarsinnaanera, kiisalu inoqatini akooqqilersinnaanermik inuttullu ineriartornermik kinguneqarsinnaalluni.

Siamasissumik pitsaaliuineramik iliuitsit (illineq 3)

Illineq 3-mi inuiaqatigiit qitiutillugit inuit sumiginnaanermik naapertuutinngitsumillu iliuseqarsimasut taakkunaniillu pinerluffigineqarsimasut isiginiarneqarput. Arlaqaqisutigut siamasissumik iliuseqarnissaq tamatumani pisariaqarpoq, taamaalilluni meeqqat tamarmik pitsaasumik toqqissisimanartumillu meeraanissaannut inuiaqatigiinnit tunngavissinissaq sapinngisamik pitsaanerpaassammat.

Kalaallit Nunaanni kinguaassiutigut atorerluineq pillugu paasiniaaneq

Kalaallit Nunaanni Politiit pinerluttaalisitsinermik immikkoortua 2019-mi septembarimi nalunaarusiamik tamanut ammasumik saqqummiussivoq, tassanilu tunngavigineqarput piffissami 2014-2018 suliat 190-t missaaniittut tunngavigalugit pissutsinillu ilisimannittunik apersuinerit tunngavigalugit Tasiilami meeqqanik inuusuttunillu kinguaassiutinut tunngasutigut pinerlussimanernik suussusersiinerit kiisalu pitsaaliuineramik iliussissanik inassuteqartoqarpoq.

Kiisalu Kalaallit Nunaanni Politiit 2019-p naalernerani Kujataani aamma Qaanaami meeqqanut inuusuttunullu kinguaassiutinut tunngasutigut pinerlussimanerit pillugit nalunaaruteqartarnermi aporfissaasunik paasiniaaneq aallartissimavaat. Tamakku aporfiit piiarniarlugit najukkami iliussissatut innersuussisoqarnissaa siunertarineqarpoq.

Pinerluffigineqarsimasunut pitsaanerumik iliuseqarsinnaaneq

Kalaallit Nunaanni Politiit paasitsitsiniaanissaamik piareersaapput, tassanilu sualummik meeqqaat inuusuttullu kinguaassiutigut atorerluineramik nalunaartarnissaat siunertaavoq. Paasitsitsiniaaneup 2020-p aallartinnerani saqqummiunneqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq, ilaatigullu Tasiilaq pillugu nalunaarusiami inerniliunneqarsimasut tunngavigineqassapput.

Tamatuma saniatigut pinerliivigineqarsimasunut taarsiissuteqartarnek pillugu piareersaatinik Rigsadvokati suliaqarpoq. Piareersaatinut ilaatigut ilaapput pinerliivigineqarsimasunut ilitersuutitut allattarissatigut atugassiaq, taannalu tunngavigalugu unnerluutiginninnermut aamma pinerliivigineqarsimasumik killisiuinnermut tunngasut oqaasiinnarmik ilitersuutitut politiinit tunniunneqarsinnaapput. Aammattaaq piareersaatinut ilaavoq pinerliivigineqarsimasup taarsiiffigitinnissamik piumasaqaataasa suliarinissaat pillugu politiinut ilitersuut, taannalu tungavigalugu attuumassutilinnik suliaqarnissamut uppernarsaatit nutarterneqarsinnaapput,

pinerlussimanermillu suliamut atatillugu unnerluutiginninnernut tunngavissat aamma pinerliivigineqarsimasunut allakkat. Ilitsersuutit kalaallisut danskisullu pissarsiarineqarsinnaasut 2020-p aallartinnerani atorineqalernissaat naatsorsuutigineqarpoq.

Ilaqutariit paaqqutarinnittartut pillugit misissueqqissaarneq

Kalaallit Nunaanni ilaqutariit paaqqutarinnittartut pitsaanerusemik atugassaqtartinniarlugit 2019-imi decembarip qiteqqunnerani tamanna pillugu misissueqqissaarneq aallartinneqarpoq, misissueqqissaarnerlu siunissami iliuusissanut tunngaviusinnaassaaq. Misissueqqissaarnermi ilaatigut paasiniarneqassaaq maanna ilaqutariit paarsisartut suna ilisarnaatigineraat. Soorlu aamma inissanik innersuussisarnermut, inuttaqartitsinerlutik allanullu tunngasut pillugit maanna iliuuserisartakkat misissorneqassallutik.

Misissueqqissaarneq VIVE-mit suliarineqassaaq, 2020-llu naalernerani Namminersorlutik Oqartussanut nalunaaruteqartoqassalluni. Misissueqqissaarnermi inerniliussat pillugit ataatsimeeqatigiinnissamat Namminersorlutik Oqartussat 2021-p aallartinnerani aggersaassapput.

Ingerlaqqinneq

2020-imi aasaanerani aqutsisoqatigiit inassutaat aaqqiissutissatullu siunnersuutaat saqqummiunneqassapput, tamatumalu tungaanut soqutigisallit attuumassuteqartut aamma pineqartoq pillugu ilisimasallit qanimut sulit akuutinneqassapput. Taamaammat 2020-mi januarip ingerlanerani Kalaallit Nunaanni kommunit arlallit aqutsisoqatigiinnit tikeraarneqassapput.

Taamatut qanimut akuutitsinikkut kalaallit danskillu ataatsimoortumik suleqatigiinnerisa inernerliinernik atorsinnaasunik Kalaallillu Nunaanni piviusut piujuartitsinerlu tunngavigalugit atorineqarsinnaasunik kinguneqarnissaa pingaaruteqarpoq, taamaalillunilu Kalaallit Nunaanni meeqqanut inuusuttunullu pissusiviusut tunngavigavigalugit allannguinermik kinguneqarsinnaalluni.

